

FilmMagie Antwerpen

75 jaar filmculturele werking in Antwerpen

Met haar 75 jaar werking is FMA de op één na oudste van de 13 filmclubs die - verspreid over Vlaanderen - onder de noemer FilmMagie actief zijn.

De stichting.

Onder impuls van de stichters, Pater Willem Van den Nieuwenhuyzen (eerste voorzitter) en Jan Botermans (eerste secretaris), kwam op 26 maart 1943 in de clandestiniteit voor het eerst een Filmcomité samen met als doel "filmvorming te institutionaliseren".

Niet veel later -10 mei 1943- startte de allereerste sessie van de Filmschool voor een 50-tal aanwezigen in de lokalen van Smalfilmstudio in de Otto Veniusstraat 22, nu het onderwijssecretariaat.

In rouw.

Aan het einde van WO II lag Antwerpen onder een Duitse bommenregen. Zo gebeurde op de fatale zaterdag 16 december 1944 dat een V-bom insloeg op de nokvolle Rex bioscoop aan de De Keyserlei. Onder de 567 dodelijke slachtoffers bevond zich ook de stichter en bezieler Pater Willem.

Zo zou onderwijsinspecteur Jozef Jaspers, later verkozen tot senator, het voorzitterschap aannemen en besprekingen beginnen om het Filmcomité te integreren in het Middenbestuur der Katholieke Filmactie, de nationale beweging. Het leidde tot een nieuwe start in april 1945 onder de naam Centrum voor Filmcultuur om niet veel later in de zomer van 1946 te werken onder de naam Katholieke Filmliga (KFL), vooraleer in 2003 haar huidige naam FilmMagie aan te nemen.

Drie pioniers.

Twee enthousiaste jonge mannen behoorden van het eerste uur bij het comité.

Jos Van Huynegem werd in 1946 voorlopig aangesteld tot secretaris. Hij zou dat blijven tot in de jaren '70 en zich ontwikkelen als de drijvende materiële kracht van de filmclub.

Joz. Van Liempt, filmrecensent van o.m. Gazet van Antwerpen, een tijd lang hoofd van de persdienst DOCIP in Brussel, werd in 1950 de volgende voorzitter. Zijn ambtsperiode zou 17 jaar duren tot hij in 1967 tot Algemeen Voorzitter van KFL werd verkozen.

Vic Vingerhoedt, inmiddels reeds jaren actief als auteur van programmabladen, zou hem opvolgen en de club leiden tot in 1974.

Filmclubvoorstellingen.

Op 26 juli 1945 werd in de bomvolle bovenzaal van de Landelijke Bediendencentrale (Korte Nieuwstraat) de door de nazi's verboden film Das Testament des Dr. Mabuse (Fritz Lang, 1932) vertoond.

Op 25 september 1950 startte in het Sint-Jan Berchmanscollege aan de Meir voor het eerst een reeks exclusieve films, nooit vertoond in Antwerpen. De Zweedse film Himlaspelet (Alf Sjöberg, 1942) beet de spits af. Ook nu was de zaal uitverkocht en dat zou lange tijd zo blijven. Vanwege het succes werden spoedig bijkomende voorstellingen georganiseerd in de zalen Monty (Montignystraat), Pax (Lange Dijkstraat) en Renova (Heistraat, Wilrijk).

Op één seizoen tijd had KFL een plaats veroverd in het Antwerpse culturele leven en met haar jaarlijkse cycli filmvoorstellingen duurt dit voort tot op vandaag.

De gouden jaren.

De zaal van het Sint-Jan Berchmanscollege bleek permanent te klein. Als een geschenk uit de hemel kwam er aan de Frankrijklei, annex aan het Jezuïetencollege, de nieuwe zaal Elckerlyc met ruim 800 plaatsen. Precies wat KFL nodig had. Vijf dagen voor de officiële opening op 25 januari 1958 had KFL-Antwerpen de perfecte 35mm-apparatuur reeds in gebruik genomen met een voorstelling voor een nokvolle zaal van de onuitgegeven film *Il bidone* (Federico Fellini – 1956), ingeleid door pater Jos Burvenich s.j.

Naast die succesvolle filmclubavonden zou KFL-Antwerpen zich in de jaren '50 en '60 ontwikkelen tot een zeer dynamische plaatselijke KFL-afdeling en als organisator optreden op tal van nationale en internationale filmcongressen van o.m. Katholieke Vlaamse Volkshogeschool, CEDOC (filmeducatie) en O.C.I.C., de internationale katholieke filmorganisatie, nu gekend als SIGNIS.

De tweede generatie.

In de jaren '70 trad een nieuwe generatie aan.

Erlend Witteveen werd penningmeester en volgde Joz. Van Liempt (inmiddels bevorderd tot producer bij de BRT) op in de Raad van Bestuur van de centrale KFL.

Hedwig Van Gerven kwam de onvermoeibare Jos Van Huynegem (>30 jaar drijvende kracht) als secretaris aflossen en zou acht jaar later eveneens toetreden in het centrale KFL-bestuur. Jos Horemans volgde in 1974 Vic Vingerhoedt op als plaatselijk voorzitter en zou nog later vanaf 1993 vier termijnen tot Algemeen Voorzitter verkozen worden.

Uit de dynamiek van het verjongde bestuur ontstonden ook nieuwe initiatieven zoals een film-infocentrum, elke zaterdag open voor het publiek.

Begin jaren '80 kwam nog een ander initiatief tot stand. Na decennia van filmforum in Elckerlyc dienden zich voor de paters Jezuïeten andere opportuniteiten aan. Jos Horemans en Erlend Witteveen zagen onmiddellijk de noodzaak in om deze organisatie met KFL-Antwerpen verder te zetten. Van massale voorstellingen (Elckerlyc) werd het filmforum voor scholen omgevormd tot voorstellingen voor kleine groepen, eerst in Cartoon's, later en tot op heden in Cinema Zuid.

Na moeilijke jaren een herwonnen stabiliteit.

Aan het einde van de jaren '70 duikt voor KFL een levensgroot probleem op. De projectiekwaliteit en de zaalverwarming van Elckerlyc gaan er op achteruit, de belangstelling voor de clubvoorstellingen neemt af en de programmatie krijgt af te rekenen met moeilijkheden of tegenwerking vanuit de bioscoopsector en de filmverdeelhuizen. Op zoek naar alternatieven blijkt al snel dat "Antwerpen kinemastad" over geen degelijke infrastructuur beschikt voor culturele filmvoorstellingen. Na enkele ondermaatse alternatieven met verlies aan publiek tot gevolg, vindt KFL eerst een kwaliteitsvol onderkomen in het Gevaert-auditorium en daarna doemt het Cultureel Centrum Deurne met haar cinemazaal Rix als reddende thuishaven op.

Inmiddels was Hilde Van Liempt al een tiental jaren de tweede generatie komen vervoegen. Wanneer Jos Horemans, onder druk van professionele bezigheden, in 1984 een stap terug wil zetten, is zij de geschikte persoon om de KFL-ploeg te leiden. Zij blijft aan het roer van KFL-Antwerpen (vanaf 2003 omgedoopt tot FilmMagie Antwerpen) tot in 2013, met bijna 30 jaar veruit de langste periode als plaatselijk voorzitter.

Het filmclubbestuur anno 2019.

In de persoon van Els Vanhout en Mariette Basteleijnsens komt er versterking in het bestuur op de sleutelposities van resp. voorzitter en secretaris. Zij vormen samen een stevige tandem.

Mia Lenssen, meer dan 50 jaar actief op diverse domeinen van de vereniging, is de huidige coördinator van het schoolfilmforum, met assistentie van Dirk Rylant.

Een trio programmatoren, de oud-voorzitters Hilde Van Liempt en Jos Horemans samen met Nico Krols als 'huisschrijver' van tal van teksten, speurt de filmmarkt af op zoek naar die waardevolle films die weinig of geen kans kregen in het bioscoopcircuit en die door hun humane inhoud en/of filmische kwaliteit voor ons trouw publiek interessant lijken.

Annie Basteleijnsens, is de verantwoordelijke voor de namiddagvoorstellingen op dinsdag.

Hugo Verschoren verzorgt de mooie website en dankzij Julie Van Huynegem vind je ons ook op Facebook.

En dan is er, niet te vergeten, nog de stille, sterk gewaardeerde kracht van enkele echtgenoten in de anonimiteit.

Op weg naar de 100 jaar?

Het gaat momenteel, na 75 jaren rijke filmclubgeschiedenis in Antwerpen, goed met FilmMagie in het vertrouwde kader van de Cinema Rix-zaal. Of we ooit de magische kaap van een honderdjarig bestaan zullen halen, zal afhangen van twee vitale factoren: slagen we er in om een gestage terugloop in de publieke belangstelling om te buigen en vinden we op korte termijn jonge filmliefhebbers, een derde generatie die de organisatie van de filmclubwerking wil komen voortzetten?

De toekomst zal het uitwijzen. We zetten alvast in op een versterkte, dynamische samenwerking met Cinema Rix.

Samenstelling: Jos Horemans, penningmeester,
ter gelegenheid van de viering van het 75-jarige bestaan van FilmMagie Antwerpen
8 januari 2019

Bron: Vijftig jaar Culturele Filmwerking in Antwerpen